

Nemačka finansijska saradnja sa Srbijom:

BMZ br. 2013 66 574 – KfW br. nabavke 507020

Konsultantske usluge za implementaciju programa

Regionalni program za energetske efikasnost u prenosnom sistemu II

**Plan pribavljanja zemljišta i raseljavanje za Projekat
izgradnje dalekovoda 400kV Obrenovac - Bajina Bašta -
SAŽETAK ZA OBJAVLJIVANJE**

jun 2025. godine

Finansijer:

KfW banka
Palmengartenstr. 5-9;
60325 Frankfurt, Nemačka

Poslodavac:

Elektromreža Srbije AD
Ulica Kneza Miloša 11
Beograd , Srbija

Konsultant:

GOPA -International Energy Consultants GmbH
Hindenburgring 18, 61352 Bad Homburg , Nemačka
Telefon : + 49 (6172) 1791-800 ; Faks : + 49 (6172) 944 95 20
Imejl : info@gopa-intec.de; www.gopa-intec.de

PROJEKAT IZGRADNJE DALEKOVODA 400KV OBRENOVAC - BAJINA BAŠTA

SAŽETAK PLANA PRIBAVLJANJA ZEMLJIŠTA I RASELJAVANJE

1 Uvod

Elektromreža Srbije (u daljem tekstu EMS), namerava da realizuje projekat koji uključuje izgradnju i rad dalekovoda od 400 kV od Obrenovca do Bajine Bašta. Projekat se sastoji od tri komponente, i to:

- izgradnja dalekovoda (DV) 400kV od Obrenovca do Bajine Bašta
- proširenje postojeće trafostanice 220/35 kV Bajina Bašta i izgradnja novog pristupnog puta
- unapređenje postojeće trafostanice u Obrenovcu

Budući dalekovod biće dugačak 109 km, sastojaće se od ukupno 309 stubova i prolaziće kroz teritoriju 6 opština u Srbiji: Bajina Bašta, Kosjerić, Valjevo, Lajkovac, Ub i Obrenovac.

Projekat zahteva pribavljanje zemljišta za proširenje trafostanice Bajina Bašta, za novi pristupni put, kao i izgradnju stubova dalekovoda i uspostavljanje prava službenosti radi omogućavanja izgradnje i rada dalekovoda. Zemljište se pribavlja i prava službenosti se uspostavljaju kroz pravni postupak eksproprijacije i u skladu sa elaboratima o eksproprijaciji pripremljenim tokom faze planiranja projekta. Eksproprijacija može biti **potpuna** (kada se zemljište trajno pribavlja i vlasništvo prenosi na EMS) ili **nepotpuna** (kada se uspostavljaju prava službenosti radi omogućavanja izgradnje i rada dalekovoda, ali zemljište ostaje u vlasništvu vlasnika, uz uspostavljanje nekih ograničenja na njegovo korišćenje). Detalji o isplati nadoknade i pružanju pomoći osobama pogođenim projektom dati su u Poglavlju 6 ovog dokumenta.

Eksproprijacija za proširenje trafostanice i izgradnju pristupnog puta, kao i izgradnju stubova dalekovoda, obuhvatiće pribavljanje blizu 600 parcela u privatnom vlasništvu, dok će dodatnih 2.300 parcela u privatnom vlasništvu biti pogođeno uspostavljanjem prava službenosti i određenim ograničenjima njihovog korišćenja. Pogođene parcele su u vlasništvu procenjenih 2.700 vlasnika, od kojih je približno 30% žena.

Finansiranje projekta je obezbeđeno putem kredita od finansijske institucije Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW). Kao zajmodavac projekta, KfW zahteva da se ekonomsko raseljavanje povezano sa projektom rešava ne samo u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, već i u potpunosti u skladu sa ključnim međunarodnim standardima sadržanim u Smernicama za održivost KfW razvojne banke, uključujući i Ekološki i socijalni standard br. 5 Svetske banke, koji se bavi pribavljanjem zemljišta, ograničenjima korišćenja zemljišta i nedobrovoljnim raseljavanjem. Da bi se ispunili ovi zahtevi, EMS je sastavio Plan pribavljanja zemljišta i raseljavanja (LARP - Land Acquisition and Resettlement Plan), uz pomoć tima nezavisnih konsultanata sa sedištem u Beogradu (LINK 011), koje je za ovaj zadatak angažovao konsultant (GOPA-International Energy Consultants GmbH). Sažetak LARP-a (ovaj dokument) je takođe napravljen i postavljen na zvaničnoj veb stranici EMS-a (<https://ems.rs>), kako bi bio javno dostupan.

U vreme finalizacije LARP-a, eksproprijacija je već bila u poodmakloj fazi. Zemljište potrebno za proširenje trafostanice Bajina Bašta i izgradnju pristupnog puta je pravno pribavljeno, kao i preko 85% zemljišta potrebnog za stubove dalekovoda. Građevinske aktivnosti na ovim lokacijama mogu početi, a prve terenske aktivnosti su već počele u maju 2025. godine, dok će za preostalo potrebno zemljište nastaviti sa eksproprijacijom, paralelno sa njima. Pravne procedure za obezbeđivanje prava službenosti, kao i isplata nadoknade za drveće (koje će biti posečeno u zoni službenosti u skladu sa Izveštajem o seči šuma), takođe su završene za blizu 40% pogođenih zemljišnih parcela.

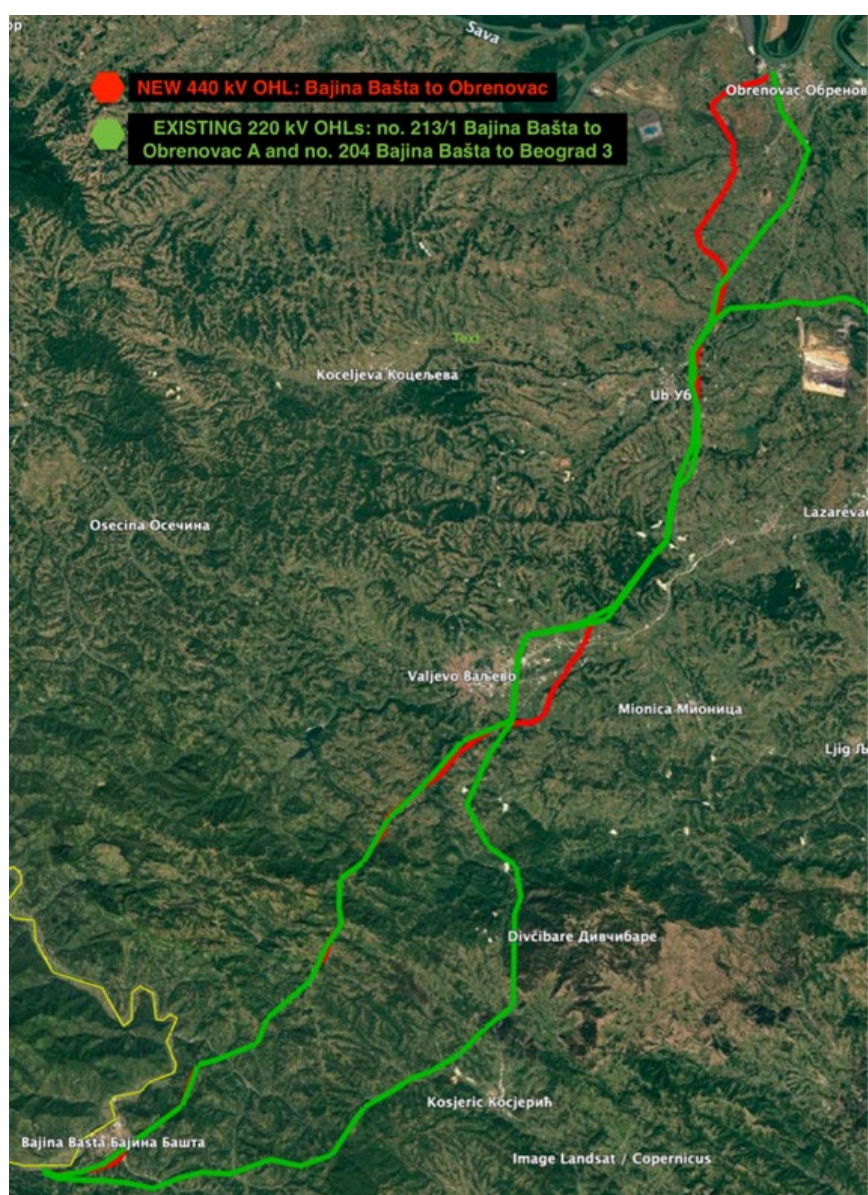
Sveukupna odgovornost za sprovođenje LARP-a leži na EMS-u. EMS će nastaviti da upravlja pravnim aspektima eksproprijacije, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, međutim, za određene aspekte sprovođenja LARP-a, EMS će se oslanjati na podršku koju pruža tim konsultanata za implementaciju (GOPA-International Energy Consultants GmbH), tačnije na Stručnjaka za socijalna pitanja u tom timu, kao i na izvođača radova, kao što je dalje objašnjeno u ovom sažetku LARP-a.

2 Izbegavanje i umanj enje uticaja

Prilikom projektovanja, korišćen je koridor dva postojeća dalekovoda u najvećoj mogućoj meri, kako bi se umanjili novi uticaji, a to su:

- dalekovod br. 213 /1 od trafostanice Bajina Bašta do trafostanice Obrenovac A, i
- dalekovod br. 204 od trafostanice Bajina Bašta do trafostanice Beograd 3.

Slika ispod prikazuje trasu novoplaniranog dalekovoda crvenom bojom, dok su postojeća dva dalekovoda prikazana zelenom bojom.

Na lokacijama gde ova dva postojeća dalekovoda presecaju naseljena područja, nova trasa dalekovoda je preusmerena kako bi se ta područja zaobišla, i tako izbeglo svako fizičko raseljavanje domaćinstava, kao i prelazak preko građevinskog zemljišta.

Tamo gde se trase novih i starih dalekovoda preklapaju, projektantski timovi su pokušali da postave nove stubove dalekovoda na istoj lokaciji gde će postojeći stubovi biti demontirani, ili što bliže njima. Na lokacijama gde je postignuto potpuno preklapanje, novi provodnici dalekovoda će takođe prelaziti preko istih parcela kao i ranije, a stari će biti uklonjeni, što neće prouzrokovati promene u zoni u kojoj se primenjuju prava službenosti (i ograničenja korišćenja).

Konačno, na najnižem, mikro nivou, projektantski timovi su pokušali da postave stubove dalekovoda na granicama između zemljišnih parcela, koliko god je to bilo moguće.

Važno je istaći da čak i na lokacijama gde se dalekovodi preklapaju, vlasnici pogođenog zemljišta i imovine dobijaju punu nadoknadu za sve uticaje, iako su ti uticaji već bili prisutni na predmetnom zemljištu.

3 Postupak eksproprijacije

Vlada RS je proglasila javni interes za ovaj projekat usvajanjem posebnog zakona 2014. godine - Zakon o utvrđivanju javnog interesa i posebnim postupcima eksproprijacije i pribavljanja dokumentacije radi realizacije izgradnje sistema za prenos električne energije 400kV naponskog nivoa „Transbalkanski koridor - Prva faza“ (u daljem tekstu: Poseban zakon).

U skladu sa ovim Posebnim zakonom, EMS podnosi predlog za eksproprijaciju potrebnih nepokretnosti opštinskoj upravi za imovinu u nadležnoj opštini. Uprava za imovinu šalje predlog za eksproprijaciju vlasnicima pogođenih zemljišnih parcela (onako kako je registrovano u katastru) i oni imaju rok od pet dana da daju svoju izjavu u vezi sa eksproprijacijom (da li se slažu, ne slažu, bilo koje posebne činjenice koje mogu biti od značaja za eksproprijaciju, itd.). Ako vlasnik ne da nikakvu izjavu, opštinska uprava za imovinu donosi odluku o eksproprijaciji. Pogođeni vlasnici imaju na raspolaganju pravna sredstva za osporavanje odluke o eksproprijaciji (upravna i sudska).

Iako pomenuti zakon dozvoljava sprovođenje ovog skraćenog postupka, većina opštinskih uprava za imovinu sprovodi postupak u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji. Umesto slanja predloga za eksproprijaciju pogođenim vlasnicima sa rokom od pet dana za odgovor, ovaj postupak podrazumeva pozivanje pogođenog vlasnika na ročište gde mu se predstavlja predlog za eksproprijaciju i ima priliku da se složi ili iznese sve relevantne činjenice ili žalbe u vezi sa eksproprijacijom na samom ročištu. Nakon ročišta, ako su ispunjeni svi zakonski uslovi, opštinska uprava za imovinu donosi odluku o eksproprijaciji i proces se nastavlja fazom obezbeđivanja nadoknade.

Nakon što odluka o eksproprijaciji postane pravosnažna, EMS podnosi ponudu za nadoknadu opštinskoj upravi, koja ovu ponudu prosleđuje pogođenom vlasniku i zakazuje ročište za zaključivanje sporazuma o nadoknadi. Ako vlasnik prihvati, sporazum se potpisuje na ročištu, a EMS isplaćuje nadoknadu na bankovni račun vlasnika. Ako vlasnik odbije ponudu za nadoknadu, opštinska uprava upućuje slučaj lokalnom sudu, koji će odlučiti o iznosu nadoknade.

U skladu sa Zakonom o eksproprijaciji, ponuda za nadoknadu od strane EMS-a ne može biti niža od tržišne vrednosti pogođene imovine, koju utvrđuje Poreska uprava. Kao osnovu za pripremu ponude za nadoknadu, EMS zahteva informacije od lokalne Poreske uprave o tržišnoj vrednosti pogođene parcele. U nekim slučajevima, ako se čini da je procena tržišne vrednosti zemljišta od strane Poreske uprave ispod prihvatljivog nivoa, angažuju se ovlašćeni procenitelji odgovarajuće struke da bi se utvrdila tržišna vrednost pogođenog zemljišta (poljoprivredni stručnjak za poljoprivredno zemljište, građevinski inženjer za građevinsko zemljište, šumarski stručnjak za šumsko zemljište).

Prema Zakonu o eksproprijaciji, ako na pogođenom zemljištu postoji imovina koju je potrebno posebno proceniti i nadoknaditi (usevi, voćke, šumsko drveće itd.), na zahtev opštinske uprave za imovinu se angažuju ovlašćeni procenitelji sa odgovarajućim stručnim iskustvom, koje plaća EMS, da bi izvršili posetu lokaciji, evidentirali svu imovinu i pružili detaljan obračun nadoknade koji će EMS dostaviti pogođenom vlasniku kao deo ponude za nadoknadu.

U slučaju da pogođeni vlasnik odbije ponudu za nadoknadu od strane EMS-a i slučaj se uputi sudu, novu procenu vrše novi procenitelji sa odgovarajućim iskustvom (imenovani sudskom odlukom i plaćeni od strane EMS-a). Sud razmatra novu procenu, kao i druge relevantne činjenice u slučaju i donosi odluku o iznosu nadoknade. EMS isplaćuje utvrđeni iznos nadoknade na bankovni račun pogođenog vlasnika.

EMS snosi sve troškove pravnog zastupanja i sve troškove procene vrednosti zemljišta i imovine. Vlasnici pogođenih nekretnina nemaju nikakve troškove u vezi sa postupkom eksproprijacije.

4 Naknada gubitaka i štete od strane izvođača radova

U skladu sa ugovorom potpisanim između EMS-a i izvođača radova, izvođač radova je obavezan da nadoknadi sve gubitke ili štetu nanetu trećim licima, uključujući naročito vlasnike i korisnike zemljišta koje će se koristiti tokom izvođenja radova ili obližnje zemljište. Ova obaveza se reguliše kroz nekoliko različitih zakona u Republici Srbiji, uključujući Zakon o obligacionim odnosima RS (članovi 154. i 189.), Zakon o osnovama svojinskopravnih odnosa RS (član 42.) i Zakon o energetici RS (član 216.).

Pre nego što se izvrše bilo kakve terenske aktivnosti, izvođač radova kontaktira vlasnika (i korisnika, ako neko drugi osim vlasnika koristi zemljište) zemljišta koje je neophodno da bi se obezbedio pristup radi izvršenja terenskih aktivnosti, kako bi dobio njegovu/njenu pismenu saglasnost za pristup imovini i dokumentovao trenutno stanje imovine. Ako na zemljištu postoji bilo kakva imovina (usevi, voćke, šumsko drveće, bunari, ograde itd.), koja može biti oštećena kada izvođač radova pristupi zemljištu, izvođač radova angažuje ovlašćene stručnjake odgovarajuće struke da izvrše popis imovine i utvrde njenu vrednost, u skladu sa istom metodologijom koja je definisana Zakonom o eksproprijaciji. Izveštaj pregleda pogođeno lice i ako se postigne sporazum o nadoknadi između njega/nje i izvođača radova, nadoknada se vrši na bankovni račun pogođenog lica. Ako se ne postigne sporazum, slučaj se upućuje sudu i sprovodi se postupak za utvrđivanje nadoknade, uključujući novu procenu štete i/ili gubitaka, kako bi sud mogao da donese konačnu odluku o iznosu nadoknade.

5 Pravo na nadoknadu i pomoć

Postoje tri glavne kategorije ljudi koji imaju pravo na nadoknadu i pomoć, kako je navedeno u LARP-u:

- Lica sa formalnim zakonskim pravima registrovana u odgovarajućim registrima (npr. katastar).
- Lica sa pravima koja su priznata prema nacionalnom zakonodavstvu, kao što su zakonski naslednici, zakupci, neregistrovani vlasnici (koji su zaključili zakonitu kupovinu nekretnine, ali nisu registrovali promenu vlasništva u katastru).
- Lica bez zakonskih prava ili potraživanja na zemljištu koje koriste (neformalni korisnici pogođenog zemljišta), prisutna u području projekta u vreme izgradnje.

Pravo na nadoknadu za prve dve kategorije definisano je zakonskim instrumentima, a krajnji rok je definisan Zakonom o eksproprijaciji, kao datum pismenog obaveštenja (poštom) da je podnet predlog za eksproprijaciju, što znači da sva ulaganja u imovinu izvršena nakon ovog datuma neće biti razmatrana za nadoknadu u procesu procene vrednosti. U slučaju bilo kakvih sporova u vezi sa

pravom na nadoknadu, pogođena lica mogu se obratiti sudovima radi njihovog rešavanja, što mora biti završeno pre isplate nadoknade.

U slučaju neformalnih korisnika zemljišta, ne može se unapred odrediti krajnji rok, jer nije moguće utvrditi gde se zemljište može neformalno koristiti. Ipak, neformalnim korisnicima mora biti obezbeđena nadoknada za bilo kakvu štetu nanetu njihovoj imovini na pogođenom zemljištu. Njihova prava će biti utvrđena kada se nađe na njih na terenu, tokom izgradnje, na osnovu izjava vlasnika (koji je dozvolio korišćenje svog zemljišta) ili lokalnog stanovništva koje može da posvedoči da je neformalni korisnik taj koji je zasadio i održavao pogođenu imovinu i da je njen vlasnik.

Spisak identifikovanih pogođenih osoba dostupan je u studiji (elaboratu) o eksproprijaciji, a informacije o tome da li je neko uključen u spisak mogu se dobiti korišćenjem kontakt podataka u poglavlju 7 ovog rezimea LARP-a.

Kroz saradnju sa pogođenim ljudima i drugim zainteresovanim stranama utvrđeno je da neke kategorije pogođenih osoba mogu biti ranjivije i da im je potrebna pomoć u vezi sa pribavljanjem zemljišta, kao što je prikazano u tabeli ispod.

Kategorije ranjivih osoba	Opis teškoća sa kojima se susreću pogođene osobe
Osobe nižeg obrazovnog statusa, uključujući nepismene osobe	Teškoće u pristupu informacijama i razumevanju svojih prava i privilegija u postupku eksproprijacije.
Osobe koji se suočavaju sa ograničenjima kretanja (npr. starije osobe, invalidi ili bolesne osobe) Osobe sa niskim prihodima	Teškoće u putovanju do opštinskih centara (organizovanje i/ili plaćanje prevoza) radi obavljanja administrativnih poslova vezanih za eksproprijaciju i/ili isplatu nadoknade, ili radi sakupljanja posećenog ogrevnog drveta i građe.
Starije osobe, posebno žene	Teškoće u prisustvu na terenu kada se vrše procene ili kada počinju građevinski radovi, kako bi se osiguralo da je njihova imovina pravilno registrovana i procenjena, da nema nepredviđenih šteta, itd.

6 Okvir za nadoknadu i pomoć

6.1 Kompenzacija za stubove dalekovoda

Površina zemljišta koju će zauzeti stub množi se tržišnom vrednošću zemljišta po m². Na primer, ako stub zauzima 200 m² na jednoj pogođenoj parceli, a tržišna vrednost zemljišta je 1 evro po m² vlasnik će dobiti nadoknadu od 200 evra za stub.

Pored toga, gubitak bilo kog drveća ili druge imovine koja se nalazi na 200 m² zemljišta koje će biti ispod stuba, posebno se procenjuje i dodaje iznosu nadoknade.

Ukoliko eksproprijacija dela vlasnikove imovine za stub dalekovoda rezultira situacijom u kojoj vlasnik nema ekonomski interes da koristi preostali deo imovine, ili ako je, kao rezultat toga, njegova egzistencija na tom preostalom delu imovine sprečena ili značajno otežana, vlasnik može zahtevati da se i preostali deo imovine ekspropriše, u skladu sa članom 10. Zakona o eksproprijaciji. Vlasnik to može zahtevati u bilo kom trenutku u roku od 2 godine nakon završetka građevinskih radova, u skladu sa članom 30. istog zakona. Odluka o tome da li je zahtev opravdan zasnivaće se na stručnom mišljenju ovlašćenog procenitelja.

6.2 Naknada za uspostavljanje prava službenosti

Na oko 30m sa svake strane od spoljašnjih provodnika dalekovoda, uspostavlja se službenost. To znači da vlasnik zadržava svoja prava vlasništva, međutim, suočiće se sa određenim ograničenjima korišćenja zemljišta koje se nalazi unutar zone službenosti. Ova ograničenja korišćenja definisana su Zakonom o energetici RS, koji navodi da se unutar zaštitne zone (zone službenosti) mogu graditi objekti, a drveće i vegetacija saditi, ako se to radi u skladu sa relevantnim planskim dokumentima i zakonskim propisima RS. Vlasnik parcele koji namerava da izgradi objekat unutar zaštitne zone dalekovoda dužan je da zatraži saglasnost od EMS-a pre podnošenja zahteva za građevinsku dozvolu. EMS će dati odobrenje u svim slučajevima kada bezbednost dalekovoda i planiranog novog objekta nije ugrožena. U slučajevima kada to nije moguće, EMS će sarađivati sa vlasnikom zemljišta i predložiti izmene koje je potrebno izvršiti na planiranom objektu ili njegovoj lokaciji, kako bi se odobrenje moglo dati.

Procenjuje se da je tržišna vrednost zemljišta na kome se uspostavlja službenost smanjena za 20 do 50%, u zavisnosti od vrste zemljišta koje je pogođeno (vrednost poljoprivrednog zemljišta je manje smanjena nego vrednost građevinskog zemljišta i šumskog zemljišta). Razlika između pune tržišne vrednosti pogođenog zemljišta (kao da na parceli nema ničega) i smanjenja od 20 do 50%, isplaćuje se kao nadoknada pogođenom vlasniku.

Na primer, vlasnik ima parcelu poljoprivrednog zemljišta površine 2.000 m² i na polovini parcele (50%) je uspostavljena službenost, dakle na 1.000 m². Tržišna vrednost zemljišta je 1 evro po m², što znači da pogođena površina zemljišta vredi 1.000 evra. Vrednost te površine zemljišta je smanjena za 20% što znači da je nova tržišna vrednost pogođene površine smanjena za 200 evra (20% od 1.000 evra). Pogođeni vlasnik će kao nadoknadu dobiti 200 evra, što je razlika između vrednosti njegove parcele na tržištu i vrednosti kada se službenost uspostavi.

Pored toga, gubitak bilo kog drveća ili druge imovine koja se nalazi unutar područja na kome je uspostavljena službenost (npr. bilo koje drveće koje mora biti posečeno) se posebno procenjuje i dodaje iznosu nadoknade.

6.3 Naknada štete i/ili gubitaka

Bilo kakva šteta nastala tokom izgradnje ili popravki i održavanja, tokom rada dalekovoda, mora biti posebno procenjena od strane ovlašćenih procenitelja i nadoknađena pogođenom vlasniku. Na primer, ako građevinski tim mora da pristupi određenoj parceli da bi postavio stub dalekovoda u sredini te parcele, i u tom procesu uništi deo useva na polju ili deo drveća u šumi, mora nadoknaditi vlasniku ovu štetu u punom iznosu. Izvođač radova će unapred objaviti svoje planove vlasnicima, kako bi se izbeglo ili svelo na minimum nanošenje štete, a angažovaće se ovlašćeni procenitelj da unapred proceni štetu i izračuna iznos nadoknade, koja će biti isplaćena vlasniku. Ako se vlasnik ne slaže sa predloženim iznosom nadoknade, može se obratiti sudu da traži veću nadoknadu, kada će biti angažovan novi procenitelj da izvrši novu procenu.

6.4 Tržišna vrednost zemljišta

Poreska uprava daje opštu procenu tržišne vrednosti zemljišta po m² u pogođenom području (poljoprivredno ili građevinsko zemljište), koja se izračunava na osnovu registrovanih kupoprodajnih transakcija u pogođenom području ili najbliže njemu, u poslednjim godinama. Ovo je opšta procena koja ne uključuje izlazak na teren i ne odnosi se isključivo na konkretno zemljište koje treba da se ekspropriše. Prema Zakonu o eksproprijaciji, nadoknada koja se nudi za zemljište ne može biti niža od procenjene vrednosti koju je dala Poreska uprava.

Kao dopuna ovoj proceni, angažuju se stručni procenitelji da utvrde vrednost konkretnih parcela koje su pogođene eksproprijacijom, što znači da oni izlaze na teren kako bi utvrdili specifične karakteristike parcele (položaj, veličinu, trenutnu i potencijalnu upotrebu, pristup infrastrukturi, itd.). Procenitelji

zatim koriste podatke iz nedavnih kupoprodajnih transakcija, kao i objavljenih prodaja (tražene cene), koje uključuju slične zemljišne parcele, da bi odredili odgovarajuću tržišnu cenu pogođenog zemljišta po m². Na kraju procesa, procenitelj bira najvišu postignutu vrednost kao konačnu.

6.5 Vrednost useva, drveća i nestambenih objekata

Procenu vrednosti imovine koja se nalazi na pogođenom zemljištu vrše ovlašćeni procenitelji odgovarajuće struke (poljoprivredni stručnjaci, šumarski stručnjaci ili građevinski inženjeri). Ovo se odnosi na procenu od strane ovlašćenih stručnjaka, za potrebe eksproprijacije kao i u slučajevima nanošenja štete tokom izgradnje.

U slučaju jednogodišnjih useva, namera je da se omogući pojedincima da uberu sve useve pre nego što se izvrše bilo kakvi radovi na pogođenoj parceli. Ako to nije moguće, ovlašćeni procenitelj utvrđuje punu tržišnu vrednost pogođenih useva, kao da su ubrani i uključuje taj iznos u izveštaj o proceni.

U slučaju voćaka, ovlašćeni procenitelj utvrđuje punu cenu zamene, izračunatu na osnovu starosti i produktivnosti (prinosa) drveća i količine vremena (broja godina) koje bi bilo potrebno da se novo drvo uzgaja do iste produktivne starosti, kao i cenu šumske građe, kako je definisano Zakonom o eksproprijaciji.

U slučaju šumskog drveća, puna cena zamene se obračunava na osnovu vrste i zrelosti šumskog drveća i potencijalne upotrebe drveta/građe, kako je definisano Zakonom o eksproprijaciji.

U retkim slučajevima kada su pogođeni određeni nestambeni objekti, na primer, ograde ili bunari, troškovi zamene će se izračunati kao troškovi ponovne izgradnje istog objekta na novoj lokaciji (isti materijali i karakteristike), uključujući troškove kupovine novih materijala i troškove transporta i rada.

6.6 Pomoć za obnavljanje sredstava za život

Očekuje se da će velika većina ljudi čije će zemljište i imovina biti pogođeni Projektom dobiti adekvatnu nadoknadu i neće iskusiti nikakvo ekonomsko raseljavanje. Međutim, pošto se uticaji na egzistenciju pojedinaca i njihovih domaćinstava ne mogu sa 100% sigurnošću isključiti, neke mere su planirane u LARP-u.

Zbog prirode projekta i činjenice da se uticaji na sredstva za život mogu javiti samo u vezi sa korišćenjem pogođenog zemljišta, ublažavanje će se fokusirati na mere koje mogu povećati produktivnost preostalog zemljišta. Da bi se identifikovale sve takve mere dostupne kroz opštinske programe podrške ili državne subvencije, kojima pogođena osoba (ili član njenog domaćinstva) može pristupiti, Stručnjak za socijalna pitanja će se raspitati kod nadležnih opštinskih odeljenja i/ili lokalnih pružalaca usluga. Na primer, brojne poljoprivredne subvencije su dostupne za sledeće vrste aktivnosti:

- Biljna proizvodnja (proizvodnja useva, povrća, voća, uključujući organsku proizvodnju, nabavka đubriva, goriva, osiguranja, itd.)
- Životinjska proizvodnja (uzgoj teladi, jagnjadi, svinja, pčelarstvo, proizvodnja ribe, organski uzgoj, osiguranje, itd.)
- Oprema i mašine (nabavka traktora, navodnjavanje, plastenici, sve vrste opreme, izgradnja skloništa za životinje, proizvodni objekti, plasman na tržište, itd.)
- Prerada proizvoda (voće i povrće, uljarice, lekovito, biljno i aromatično bilje, pčelinji proizvodi, meso, mleko, itd.)
- Poljoprivredni krediti, itd.

Stručnjak za socijalna pitanja će pružiti informacije pogođenoj osobi o tome kako može da se prijavi za takve programe i gde se pruža konkretna pomoć za prijavu (u nadležnim opštinskim odeljenjima).

Drugi oblik pomoći, koji se može pružiti kao oblik pomoći za obnavljanje sredstava za život, uključuje angažovanje ljudi čije je zemljište pogođeno otkupom zemljišta, tokom izgradnje, za obavljanje manjih zadataka ili čak učešće u izgradnji, ako poseduju odgovarajuće veštine. Stručnjak za socijalna pitanja će sarađivati sa izvođačem radova kako bi identifikovao mogućnosti za takvu pomoć, u skladu sa potrebama svih pojedinaca čija bi egzistencija mogla biti pogođena.

Da bi se unapredili lokalni uslovi života, izvođač radova je posvećen korišćenju lokalnih resursa u najvećoj mogućoj meri, uključujući organizovanje lokalnog smeštaja radnika ili pripremu obroka za njih, zapošljavanje ljudi sa lokalnom mehanizacijom za učešće u nekim građevinskim aktivnostima, zapošljavanje lokalnog stanovništva za nekvalifikovane poslove, za čuvanje opreme ili čak samo privremeno skladištenje opreme na imanjima lokalnog stanovništva, za šta će dobiti nadoknadu, i sl.

6.7 Pomoć u slučaju ranjivosti

Koristeći opis teškoća sa kojima se susreću pogođene osobe i kategorije ranjivih osoba koje mogu biti podložnije ovakvim teškoćama (opisano u Poglavlju 5 ovog sažetka LARP-a), Stručnjak za socijalna pitanja će utvrditi da li su određena pogođena osoba i njegovo/njeno domaćinstvo na bilo koji način ranjivi i da li će biti u većoj meri pogođeni pribavljanjem zemljišta i/ili eksproprijacijom. Za svaki tako identifikovani specifičan slučaj, Stručnjak za socijalna pitanja će pripremiti kratak akcioni plan navodeći aktivnosti koje će biti sprovedene, kako bi se njemu / njoj pomoglo (i članovima njegovog / njenog domaćinstva, ako je primenljivo) da prevaziđu ove teškoće.

Imajući u vidu vrste teškoća sa kojima se susreću, pomoć bi mogla da obuhvati bilo koju od mera za obnavljanje sredstava za život koje su već predstavljene u tekstu iznad, ili druge aktivnosti, od kojih se neke mogu organizovati uz pomoć izvođača radova, kao što su:

- posvećivanje više vremena pogođenoj osobi kako bi joj se pomoglo da bolje razume proces eksproprijacije i obezbeđivanja nadoknade
- podrška pogođenoj osobi kada komunicira sa proceniteljima ili građevinskim radnicima u vezi sa korišćenjem njenog zemljišta, procenom vrednosti imovine, isplatom nadoknade itd.
- pomaganje pogođenoj osobi da pristupi besplatnoj pravnoj pomoći u opštini
- pružanje pomoći pogođenoj osobi da otvori bankovni račun
- organizovanje prevoza pogođenog lica do opštinskog centra radi obavljanja svih administrativnih poslova vezanih za eksproprijaciju
- korišćenje građevinskih vozila ili mašina za izvođenje bilo kakvih manjih radova na imovini pogođene osobe ili za isporuku drveta koje je posečeno na zemljištu pogođene osobe do njene kuće
- bilo koja druga specifična podrška koju Stručnjak za socijalna pitanja može razumno pružiti kako bi pomogao pogođenoj osobi u vezi sa pribavljanjem zemljišta vezanog za projekat.

6.8 Matrica prava

Sažetak prava određene kategorije pogođenih ljudi, za specifične gubitke i/ili uticaje, dat je u tabeli ispod. Matrica prava se primenjuje na sve gubitke i/ili uticaje izazvane Projektom, kako one koji proizilaze iz eksproprijacije, tako i one koji proizilaze iz bilo kakvih aktivnosti vezanih za izgradnju.

Vrsta potencijalnog gubitka / uticaja	Kategorija pogođene osobe / entiteta	Prava
Trajni gubitak privatnog zemljišta (poljoprivrednog, šumskog, građevinskog ili bilo	Vlasnik zemljišta	Novčana nadoknada za pogođeno zemljište po punoj vrednosti zamene, koju utvrdi Poreska

Vrsta potencijalnog gubitka / uticaja	Kategorija pogođene osobe / entiteta	Prava
kog drugog) za izgradnju stubova dalekovoda.		uprava ili putem overenih procena, šta god je veće. Svako identifikovano ekonomski neisplativo zemljište (ostatak parcele), takođe će biti otkupljeno, ako to zatraži vlasnik i ako se utvrdi da je njegovo korišćenje neisplativo, od strane ovlašćenih procenitelja.
Smanjena vrednost pogođene parcele u privatnom vlasništvu, što je rezultat uspostavljanja trajne službenosti ispod provodnika dalekovoda.	Vlasnik zemljišta	Novčana nadoknada u iznosu koji odgovara razlici između pune tržišne vrednosti pogođene zemljišne parcele i njene smanjene vrednosti, koju su utvrdili ovlašćeni procenitelji.
Gubitak godišnjih useva ili biljaka ili šteta nastala tokom izgradnje ili popravki i održavanja dalekovoda	Vlasnik useva (može biti vlasnik zemljišta ili formalni ili neformalni korisnik zemljišta)	Pravo na žetvu useva. ILI Novčana nadoknada za izgubljene godišnje useve, po punoj ceni zamene, koju utvrde ovlašćeni procenitelji, u procesu eksproprijacije ili uzrokovane građevinskim aktivnostima.
Gubitak voćnjaka ili šteta nastala tokom izgradnje ili popravki i održavanja dalekovoda	Vlasnik voćnjaka (može biti vlasnik zemljišta ili formalni ili neformalni korisnik zemljišta)	Novčana nadoknada za izgubljeni prinos višegodišnjih drveća i drvene građe (ako je primenljivo), po punoj ceni zamene, koju utvrde ovlašćeni procenitelji, u procesu eksproprijacije ili uzrokovanoj građevinskim aktivnostima.
Gubitak šumskog drveća ili šteta nastala tokom izgradnje ili popravki i održavanja dalekovoda	Vlasnik šumskog drveća	Novčana nadoknada za gubitak šumskog drveća, po punoj vrednosti zamene, koju utvrde ovlašćeni procenitelji, u procesu eksproprijacije ili uzrokovan građevinskim aktivnostima.
Gubitak objekata (ograda, sistema za navodnjavanje, šupa itd.) ili oštećenja nastala tokom izgradnje ili popravki i održavanja dalekovoda	Vlasnik objekata	Novčana nadoknada za gubitak objekata, po punoj vrednosti zamene, koju utvrde ovlašćeni procenitelji, u procesu eksproprijacije ili uzrokovan građevinskim aktivnostima.
Obaveza traženja odobrenja od EMS-a u postupku dobijanja građevinske dozvole za izgradnju novih objekata na zemljištu u privatnom vlasništvu unutar zaštitne zone dalekovoda.	Vlasnik zemljišta koji traži građevinsku dozvolu	EMS će dati odobrenje u svim slučajevima kada bezbednost dalekovoda i planiranog novog objekta nije ugrožena. U slučajevima kada to nije moguće, EMS će sarađivati sa vlasnikom zemljišta i predložiti izmene koje je potrebno izvršiti na planiranom objektu ili njegovoj lokaciji, kako bi se odobrenje moglo dati.
Gubitak prihoda ili sredstava za život povezan sa bilo kojim od gore navedenih gubitaka (ekonomsko raseljavanje), koji je rezultat procesa eksproprijacije ili je uzrokovan građevinskim aktivnostima.	Sve kategorije pogođenih lica - vlasnik, korisnik (formalni ili neformalni).	Individualno prilagođena pomoć za obnavljanje ili poboljšanje sredstava za život (npr. pomoć za poboljšanje produktivnosti drugog korišćenog zemljišta, pomoć u pristupu zaposlenju na projektu, pomoć u identifikaciji i pristupu drugom zemljištu za korišćenje, pomoć u pristupu dostupnim poljoprivrednim programima ili prijavljivanju za subvencije itd.)
Nesrazmeran tj. ozbiljniji uticaj, kao rezultat ranjivosti, nastao usled procesa eksproprijacije ili	Ranjive osobe / domaćinstva	Individualno prilagođena pomoć (pomoć u razumevanju postupka eksproprijacije i prava na nadoknadu u procesu eksproprijacije ili

Vrsta potencijalnog gubitka / uticaja	Kategorija pogođene osobe / entiteta	Prava
uzrokovao građevinskim aktivnostima.		uzrokovane izgradnjom, ili u podnošenju žalbe, pomoć pri otvaranju bankovnog računa, prevoz do opštinskog centra radi obavljanja administrativnih poslova u vezi sa eksproprijacijom, dostava drvene građe do mesta stanovanja pogođenog lica, itd.)

7 Saradnja sa zainteresovanim stranama

Tokom implementacije LARP-a biće sprovedene sledeće informativne i konsultativne aktivnosti:

- Ovaj sažetak LARP-a biće objavljen na zvaničnoj veb stranici EMS-a na srpskom i engleskom jeziku.
- Nekoliko štampanih primeraka ovog sažetka LARP-a na srpskom jeziku biće dostavljeno predstavnicima lokalnih zajednica u svim selima duž trase dalekovoda, kako bi mogli da ih podela sa zainteresovanim lokalnim vlasnicima pogođenog zemljišta.
- Obaveštenja o mehanizmu za žalbe i kontakt podaci koje ljudi mogu koristiti za podnošenje bilo kakvih pitanja ili žalbi u vezi sa Projektom, a posebno sa aktivnostima otkupa zemljišta i izgradnje, biće postavljena na javnim mestima u selima, u skladu sa dogovorom sa predstavnicima lokalne zajednice.
- Osobe pogođene projektom (vlasnici i korisnici pogođenog zemljišta) biće kontaktirane direktno, lično u selima duž trase projekta ili telefonom, ali samo u izuzetnim slučajevima kada ih Stručnjak za socijalna pitanja (Konsultant za implementaciju) i/ili izvođač radova ne može lično kontaktirati na licu mesta, kako bi:
 - im bilo odgovoreno na sva pitanja i/ili žalbe podnete putem mehanizma za žalbe
 - oni koji nisu bili prethodno obavešteni o planiranoj eksproprijaciji, dobili odgovarajuća obaveštenja i kako bi mogli da kontaktiraju opštinsku upravu za imovinu i učestvuju u relevantnim postupcima (ovo se posebno odnosi na pojedince kojima je možda dodeljen privremeni zastupnik, jer nisu odgovorili na predlog za eksproprijaciju)
 - bili identifikovani i evidentirani svi specifični slučajevi ranjivosti i/ili neformalnog korišćenja zemljišta, kako bi se utvrdilo da li je potrebna pomoć i koja vrsta pomoći može biti pružena, kao i ponovljeni pozivi tokom i nakon sprovođenja mera pomoći
 - pojedinci bili obavešteni da će njihovim parcelama pristupiti procenitelji ili građevinski radnici, pružajući im mogućnost da budu prisutni u tim prilikama i da iznesu svoje mišljenje o najmanje ometajućim načinima pristupa svojim parcelama ili o najboljem periodu za to (npr. nakon što su usevi pokupljeni)
 - se pratilo sprovođenje LARP-a i procenili ishodi, tj. da li su u skladu sa LARP-om.

8 Upravljanje žalbama

Pogođena lica mogu podneti komentare, žalbe i/ili zahteve za informacije u vezi sa Projektom, uključujući posebno pribavljanje zemljišta, koristeći sledeće kontakt informacije:

Ime: Nikola Tomić

Naslov : LARP Stručnjak za socijalna pitanja

Kompanija : GOPA Consultants

imejl : Nikola.Tomic@gopa.eu

Broj telefona: +381 69 766545

Adresa : GOPA Tech GmbH ogranak Beograd, Belgrade, Kneza Mihaila 1

Važno je istaći da ljudi u svakom trenutku mogu da koriste sva pravna sredstva koja su im na raspolaganju u skladu sa zakonima i propisima Republike Srbije, i korišćenje mehanizma za žalbe Projekta ih u tome ne sprečava.

Žalbe se mogu podneti korišćenjem obrasca za žalbe koji se nalazi na kraju ovog dokumenta. Osobe koje su podnale žalbu biće obaveštene o prijemu i evidentiranju žalbe u roku od 7 dana, a na žalbu će biti odgovoreno u roku od 30 dana. Za složene žalbe biće potrebno više vremena, u kom slučaju će osoba koja je podnela žalbu biti redovno obaveštena o očekivanom vremenskom okviru za odgovor i rešavanje žalbe.

Žalbe će se obrađivati na redovnim sastancima između Stručnjaka za socijalna pitanja, predstavnika EMS-a, kao i predstavnika izvođača radova, ukoliko se odnose na pitanja vezana za izgradnju. Stručnjak za socijalna pitanja će predstaviti primljene žalbe, a ova grupa će se dogovoriti o odgovoru ili utvrditi koga još treba uključiti ili kontaktirati (npr. iz EMS-a, tima nadzornog inženjera, građevinskog tima, opštine) kako bi se moglo odgovoriti na žalbu i kako bi ona bila rešena. Uključivanje višeg rukovodstva EMS-a može biti potrebno i za rešavanje ozbiljnih žalbi, posebno onih koje uključuju više podnosilaca ili bilo kakve grupne peticije, žalbe nevladinih organizacija, itd. Takođe može biti potrebno organizovati naknadne sastanke sa osobom / organizacijom koja je podnela žalbu, kako bi se pronašlo rešenje za žalbu, prihvatljivo za sve strane.

Žalbe u vezi sa građevinskim aktivnostima rešavaće direktno izvođač radova, a njihovo rešavanje će pratiti Stručnjak za socijalna pitanja. Kontakt podaci osoba odgovornih za saradnju sa lokalnim stanovništvom / zajednicama i upravljanje žalbama u ime izvođača radova biće dostupni u svim selima duž trase dalekovoda. Očekuje se da će izvođač radova imati i kancelarije / građevinske kampove na terenu, u Bajinoj Bašti, Valjevu i Obrenovcu, a tačne lokacije ovih kampova biće uključene u kontakt podatke za žalbe, kako bi pogođene osobe mogle lično da se obrate izvođaču radova.

9 Vremenski okvir sprovođenja LARP-a

Izgradnja projekta je počela u maju 2025. godine i trajaće ukupno 36 meseci. Očekuje se da će veći deo eksproprijacije i isplate nadoknade biti završen tokom prve dve godine sprovođenja.

Završetak eksproprijacije za stubove dalekovoda ostaje prioritet za EMS, jer je to mesto gde će se odvijati građevinske aktivnosti i gde se može očekivati većina uticaja na zemljište. Provodnici se postavljaju između stubova, nakon njihovog postavljanja, vazdušnim putem, bez potrebe za pristupom zemljištu ispod njih. Zbog toga je uspostavljanje prava službenosti putem eksproprijacije nižeg prioriteta u poređenju sa stubovima dalekovoda. Međutim, rešavanje svih slučajeva koji uključuju nadoknadu za drveće, koje je potrebno poseći da bi se omogućila postavka provodnika, takođe mora biti završen na vreme, kako bi se omogućilo da se izgradnja nastavi po planu.

Primer obrasca za žalbu

Referentni broj (popunjava odgovorno lice) :	
Puno ime i prezime	
Kontakt informacije i željeni način komunikacije Molimo vas da označite kako želite da budete kontaktirani (pošta, telefon, e-pošta).	☐ Poštom : Molimo vas da navedete poštansku adresu: ☐ Telefonom : Molimo vas da navedete broj telefona: ☐ E -poštom : Molimo vas da navedete adresu e-pošte:
Željeni jezik	☐ Srpski ☐ Engleski
Opis incidenta ili žalbe:	Šta se desilo? Gde se to desilo? Kome se to desilo? Koja je posledica problema? Izvor i trajanje problema?
Datum incidenta/žalbe	
	☐ Jednokratni incident / žalba (datum _____) ☐ Desilo se više puta (koliko puta? _____) ☐ U toku (trenutno ima problema)
Kako biste želeli da se problem reši?	